

Eduskuntaryhmille 25.9.2018

EETU ry:n kannanotto vuoden 2019 talousarvioesitykseen sekä lainsäädäntöön

Talousarviota valmisteltiin suotuisan taloustilanteen vallitessa. Tilannetta vielä helpotti juuri ennen budjettiriihtä työmarkkinajärjestöjen päättämä reipas alennus (0,8%) työttömyysvakuutusmaksuun. EETU ry pitää tärkeänä, että eduskunta nyt vuoden talousarviota käsitellessään tarkastelee budjetin vaikutuksia ikääntyneiden kansalaisten näkökulmasta. Muistutamme, että viime vuosien aikana erityisesti pienituloisten ja paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita käyttävien ikääntyneiden kansalaisten asema on huolestuttavasti heikentynyt. Nyt on korjaavien toimenpiteiden aika.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry pitää hyvänä asiana kaikkien eduskuntaryhmien yhteisen toiveen toteutumista siitä, että rintamaveteraaneille mahdollistetaan uuden lainsäädännön kautta samat kotona asumista tukevat palvelut kuin sotainvalideille. Näin ollen palveluiden yhdenvertaisuus varmistuu rintamaveteraaneille kotipaikasta riippumatta.

Positiivisena näemme myös täyden takuueläkkeen korottamisen 9 eurolla kuukaudessa (yhteensä 10 milj. eur), sekä lääkkeiden vuosiomavastuurajan alentamiseen kohdennettavan 5 miljoonaa euron määrärahan. Myönteisenä vuoden 2019 talousarvioesityksessä pidämme myös panostusta ylivelkaantumisen hoitamiseen. Talous- ja velkaneuvonnan sekä ulosotossa tehtävä velallisten neuvonta tukevat myös köyhyysloukussa olevien ylivelkaantuneiden eläkeläisten asemaa. EETU ry muistuttaa, että talousongelmiin ja jopa velkakierteeseen joutuvien eläkeläisten määrä on kasvanut Suomessa jyrkästi viime vuosina. Eläkeikäisten maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet viimeisten vuosien aikana jopa neljänneksellä.

EETU ry katsoo, että takuueläkkeen nostoista huolimatta talousarvioesityksessä ei ole varauduttu riittävästi pienellä kansaneläkkeellä olevien aseman parantamiseen. EETU ry vaatii, että valtion talousarviossa vuodelle 2019 varataan määrärahat, joilla kansaneläkeindeksiin vuonna 2017 tehty leikkaus ja indeksiin vuodelle 2019 kaavailtu jäädytys perutaan. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan (YLE 1.9.2018) Kelan laskelmat osoittavat, että ilman hallituskaudella tehtyjen indeksien leikkaamista ja jäädytyksiä niihin sidotut edut olisivat ensi vuonna 3,3 prosenttia suuremmat. Indeksien leikkaaminen on vaikuttanut ikääntyneiden kansalaisten taloudelliseen asemaan. Kansaneläkeindeksin leikkausten vaikutukset ilmenevät 14.2.2018 julkaistusta SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n selvityksestä. Selvityksen mukaan esimerkiksi yksinasuvan, täyttä kansaneläkettä saavan tulot olisivat vuonna 2018 18 euroa kuukaudessa korkeammat ilman indeksileikkauksia. Kansaneläkkeen täysi määrä on nyt 628,85 euroa kuukaudessa. Tammikuussa 2018 kansaneläkkeen saajia ja työeläkettä kansaneläkkeellä täydentäviä oli yhteensä noin 604 000 henkilöä.

Pidämme tärkeänä, että Suomeen laaditaan pikaisesti eläkeläisköyhyyden vähentämishjelma. Keskeinen osa tätä ohjelmaa tulee olla riittävät kansaneläkkeen tasokorotukset.

Eläkeläisten verotus

Talousarvioesityksessä ollaan työttömyysvakuutusmaksun alennuksen lisäksi alentamassa verotusta yhteensä 130 miljoonalla eurolla korottamalla kolmea vähennystä: kunnallisveron perusvähennystä (60 milj. eur), työtulovähennystä (40 milj. eur) sekä valtion- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä (30 milj. eur).

EETU edellyttää, että verottoman eläketulorajan jälkeen ei eläkkeensaajien verotus saa olla palkkatulon verotusta ankarampaa.

Eläke- ja palkkatulon verotuksen vertailussa palkansaajan TyEL-maksun lukeminen veroksi on ongelmallinen, koska maksu ei ole veroa. Tästä tulkinnasta on luovuttava. Tätä esittämäämme kritiikkiä tukee muun muassa eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotto (PeVL 30/2005 vp), jonka mukaan mainittua maksua ei voida pitää verona

Korjausmäärärahat ikääntyneiden ja vammaisten esteettömään asumiseen

Haluamme kiinnittää eduskunnan huomiota myös Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvien korjausavustusmäärärahojen riittämättömyyteen. Ikääntyneiden ja vammaisten ympärivuotisessa asuinkäytössä olevien asuntojen esteettömyyttä edistäviin korjauksiin ja hissien jälkiasennuksiin tarkoitetut avustusmäärärahat ovat viime vuosina polkeneet paikoillaan ja jopa vähentyneet vaikka samaan aikaan Suomi ikääntyy huimaa vauhtia. Tarvitsemme lisää asuntoja, joissa ihmiset voivat asua ja elää omien toiveidensa ja tarpeidensa mukaista elämää myös ikääntyneinä.

Väestön ikääntyminen lisää esteettömien asuntojen kysyntää: vuoteen 2030 mennessä tarvitaan arviolta noin miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa. Tällä hetkellä asuntokannassamme on valmiina vain noin kolmannes tästä tarpeesta. Siksi esteetöntä asuntokantaa on välttämätöntä lisätä olemassa olevia asuntoja korjaamalla. Pidämmekin erittäin lyhytnäköisenä sitä, että vuoden 2019 asuntojen korjausmäärärahoja on edellisiin vuosiin verrattuna jälleen leikattu. Vuodelle 2019 korjausavustuksiin (ml. hissiavustukset) esitetään enää 15,5 miljoonaa euroa (Vuonna 2017 20 vielä miljoonaa euroa). On itsenäisesti asuvien ikääntyneiden kannalta inhimillisesti tärkeitä mutta myös kansantaloudellisesti tarkoituksenmukaista tukea ikääntyneiden kansalaisten asumista omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

Valitettavan usein pienituloiset kansalaisemme säästävät lääkkeitään ja muista terveydenhuollon kustannuksistaan, jotta rahat riittäisivät muihin menoihin. Jos eläkkeensaaja jättää rahan puutteen takia lääkkeet ostamatta tai vaikkapa hampaansa hoitamatta ja sairastuu pahemmin, on tällä merkittäviä kustannusvaikutuksia yhteiskunnallemme.

THL:n 23.2.2018 julkaiseman tutkimuksen mukaan kolme neljästä 65 vuotta täyttäneestä tarvitsee terveyskeskuslääkärin palveluita, pienituloisista suurempituloisia useammat. Useampi kuin joka kymmenes alimpaan tuloviidennekseen kuuluvasta ikääntyneestä jättää käymättä lääkärissä heikon taloudellisen tilanteen vuoksi ja suun terveyteen liittyvä palveluiden käyttö jakautuu voimakkaasti tulojen mukaan.

Kelan tutkija Vappu Verrosen mukaan (Kelan tutkimusblogi 18.9.2017) terveydenhoitomaksuja päättyi 387 437 kpl ulosottoon vuonna 2016, näistä terveyskeskusmaksuja oli 68 337 kpl ja hammashoitomaksuja 69 436 kpl. Määrä oli kasvanut edellisestä vuodesta lähes 20 %.

Ulosottoon tulevien sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen määrä on huolestuttavan suuri. Vuonna 2016 kaikkien vireille tulleiden ulosottoasioiden lukumäärä oli 2,7 miljoonaa. Niistä yli 14 % koostui asiakasmaksuista. Asiakasmaksulain mukaan tulosidonnaisia maksuja voidaan alentaa, jos asiakas ei selviä maksuista itse.

Kansalaiset joutuvat taloudelliseen ahdinkoon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen vuoksi. Etenkin paljon palveluja tarvitsevien ja käyttävien pienituloisten tilanne on ollut ongelmallinen, koska

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

lainsäädäntö ei ole ollut riittävän vahva ja velvoittava huomioimaan esimerkiksi asiakasmaksujen alentamista tai poistamista (11 §). Näyttää siltä, että tätä laissa olevaa mahdollisuutta asiakasmaksujen alentamisesta tai poistamisesta ei tunneta. Myös perheenjäsenten maksujen vaikutus talouden kokonaistilanteeseen pitää huomioida nykyistä paremmin.

Asiakasmaksulain 11 § on ensisijainen suhteessa toimeentulotuen hakemiseen, joka on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Palveluasumisen maksut puuttuvat lainsäädännöstä ja maksukäytännöt vaihtelevat paljon kuntien välillä.

Sote-uudistuksen yhteydessä asiakasmaksulakia ollaan uudistamassa. Samalla on varmistettava maksujen huojennusjärjestelmien toimivuus ja käytön velvoittavuus.

Vuonna 2018 käytössä on kolme eri maksukattoa: maksukatot palveluille (683 euroa), lääkkeille (605,13 euroa) ja Kelan matkoille (300 euroa). Ne ovat yhteensä 1 588,13 euroa.

Palvelu-, matka- ja lääkemaksukatot tulee yhdistää yhdeksi maksukatoksi, jonka tason tulee olla korkeintaan kuukaudessa maksettavan takuueläkkeen suuruinen.

Helsingissä 25.9.2018

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf

Raimo Ikonen
EETU-PIO:n puheenjohtaja 2018

Anssi Kemppi
EETU-PIO:n sihteeri 2018

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf koostuu seuraavista tahoista:

Eläkeliitto ry

puheenjohtaja Raimo Ikonen

toiminnanjohtaja Anssi Kemppi

Eläkeläiset ry

puheenjohtaja Martti Korhonen

toiminnanjohtaja Jan Koskimies

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

puheenjohtaja Simo Paasilta

toiminnanjohtaja Timo Kokko

Kansallinen senioriliitto ry

puheenjohtaja Anneli Taina

toiminnanjohtaja Matti Niiranen

Kristillinen Eläkeliitto ry

puheenjohtaja Leea Hiltunen

toiminnanjohtaja Päivi Kyyrö

Svenska pensionärsförbundet rf

puheenjohtaja Ole Norrback

toiminnanjohtaja Berit Dahlin